

RIKSDAGENS SVAR 188/2002 rd

Regeringens proposition om ändring av same- tingslagen

Ärende

Regeringen har till riksdagen överlämnat sin proposition om ändring av sametingslagen (RP 234/2002 rd).

Beredning i utskott

Grundlagsutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (GrUB 6/2002 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lag:

Lag

om ändring av sametingslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sametingslagen av den 17 juli 1995 (974/1995) 33 § och 43 § 2 mom.,
ändras 1 §, 15 § 2 mom., 18 § 2 mom., 18 b § 5 mom., 20 § 2 mom., 21—28 §, rubriken för 30 §, 31, 34 och 35 §, 36 § 1 mom. och 40 §, av dessa 15 § 2 mom. och 18 b 5 mom. sådana de lyder i lag 1725/1995, samt
fogas till lagen en ny 4 a §, till 5 § ett nytt 3 mom., till 13 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till lagen nya 22 a, 23 a, 23 b, 25 a, 26 a—26 d och 27 a §, till 30 § ett nytt 2 mom. samt till lagen nya 31 a—31 h, 37 a och 40 a—40 c § som följer:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Lagens syfte

Samerna såsom ett urfolk skall, enligt vad som bestäms närmare i denna lag och annanstans i lag, tillförsäkras kulturell autonomi inom sitt hembygdsområde i ärenden som angår deras språk och kultur. För skötseln av ärenden som hör till den kulturella autonomin skall samerna genom val som förrättas bland dem välja ett sameting.

Sametinget verkar inom justitieministeriets förvaltningsområde.

4 a §

Tillämpning av förvaltningsrättsliga författningar

På sametinget och dess organ tillämpas lagen om förvaltningsförfarande (598/1982), lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/1966), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), personuppgiftslagen (523/1999) och arkivlagen (831/1994), om inte något annat bestäms i denna lag.

5 §

Allmän behörighet

Sametinget fastställer en arbetsordning för sin verksamhet.

13 §

Sametingets styrelse

Ordföranden, de två vice ordförandena och övriga ledamöter i den styrelse som verkar under valåret fortsätter dock i sitt uppdrag tills en ny styrelse har utsetts efter valet.

15 §

Delegering

Beslutanderätten enligt 1 mom. får inte delegeras i ärenden som avses i 7 §, 10 § 3 mom., 11—14 §, 18 b, 18 c eller 18 j §.

18 §

Handläggningen av ärenden

En ledamot i sametinget och i ett organ som det tillsatt är jävig att delta i beslutsfattande som rör honom personligen eller en nära släkting som avses i 10 § 2 mom. lagen om förvaltningsförfarande eller en person som enligt nämnda moment kan likställas med nära släkting.

18 b §

Räkenskapsperiod och bokslut

Bokslutet skall föreläggas sametinget för fastställelse före utgången av juni månad respektive år.

20 §

Valkrets och valnämnd

Valet anordnas av den valnämnd som avses i 14 §.

21 §

Rösträtt

Rösträtt vid val till sametinget har varje sameberoende av boningsort, om han senast på valförrättningens sista dag har fyllt 18 år och är finsk medborgare eller om han som utländsk medborgare har haft i lagen om hemkommun (201/1994) avsedd hemkommun i Finland vid den tidpunkt då begäran om upptagande i vallängden senast skall framföras.

22 §

Valbarhet

Valbar vid valet till sameting är varje röstberättigad som har samtyckt till att vara kandidat och som inte är omyndig.

22 a §

Inledande av valet

Inledandet av valet skall kungöras offentligt.

23 §

Vallängd

Valnämnden skall upprätta en vallängd över de röstberättigade på basis av vallängden för föregående val och uppgifterna i befolkningsdatasystemet. I vallängden antecknas den röstberättigades namn, personbeteckning, hemkommun och adress, om hemkommunen och adressen är kända. Hemkommunen och adressen får dock inte antecknas i vallängden, om dessa uppgifter skall hållas hemliga enligt 24 § 1 mom. 31 punk-

ten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

De röstberättigade antecknas i vallängden i alfabetisk ordning kommunvis, om inte något annat följer av 1 mom.

23 a §

Upprättande av vallängd

I vallängden skall på begäran tas upp röstberättigade samer som inte är antecknade i den. Den som är antecknad i längden skall avföras ur den efter anmälan om att han inte längre önskar finnas upptagen i den eller när han avlidit. Begäran och anmälan skall lämnas till valnämnden senast klockan 16 den 31 december året före valåret.

När vallängden upprättas kan valnämnden på eget initiativ beakta sådana barn till de röstberättigade i vallängden som sedan föregående val uppnått rösträttsåldern och sådana barn som senast den tidpunkt som anges i 21 § kommer att uppnå rösträttsåldern. Dessa personer kan dock tas upp i vallängden först efter att de skriftligen anmält till valnämnden att de betraktar sig som samer enligt denna lag.

Valnämnden fastställer och undertecknar vallängden senast den sista februari under valåret.

23 b §

Vallängdsuppgifternas ändamålsbundenhet

Vallängden och uppgifterna i den får inte användas för andra ändamål än för förrättning av val till sametinget.

Sametingets styrelse har dock rätt att med iakttagande av 28 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet använda och lämna ut uppgifter ur vallängden för statistikföring och vetenskaplig forskning.

24 §

Meddelande på kort och beslut

Valnämnden uppgör för varje person som intagits i vallängden ett meddelande på kort av vil-

ket framgår de uppgifter om den röstberättigade som intagits i vallängden, tiden då vallängden hålls framlagd, röstning vid valet samt valdagen och rätten enligt 31 a § att rösta på valdagen, om röstning på valdagen ordnas, samt valnämndens adress.

Valnämnden skall i god tid innan vallängden läggs fram sända ett meddelande på kort till samtliga röstberättigade vars adress är känd.

Ett beslut av valnämnden genom vilket den avslagit en begäran om upptagning i vallängden eller lämnat begäran utan prövning eller avslagit eller lämnat utan prövning en anmälan om att bli avförd ur vallängden, skall sändas till personen i fråga i god tid innan vallängden läggs fram.

25 §

Framläggande av vallängd

Valnämnden skall lägga fram vallängden eller uppgifterna i den med undantag av personbeteckningarna så att det från det tiden för framläggande löpt ut finns en tid om minst fem månader till dess val förrättas.

Vallängden skall vara framlagd minst tre timmar om dagen under 10 på varandra följande vardagar, dock inte helgfria lördagar.

Framläggandet av vallängden skall kungöras offentligt.

25 a §

Vallängdens offentlighet

Var och en har rätt att ta del av vallängden och handlingar i anslutning till upprättandet av den under den tid vallängden är framlagd. Vallängden och handlingar i anslutning till upprättandet av den får inte lämnas ut för kopiering eller fotografering, inte heller får kopior av dem ges ut. Den som är antecknad i vallängden har dock rätt att avgiftsfritt få ett utdrag ur de uppgifter som antecknats om honom i längden. Den som har begärt att bli upptagen i vallängden har rätt att få uppgift om handlingar i anslutning till behand-

lingen av ärendet i enlighet med vad som bestäms i 11 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Vallängden och sådana handlingar i anslutning till upprättandet av den som innehåller uppgifter om en persons etniska ursprung skall vara sekretessbelagda vid andra tidpunkter än den som avses i 1 mom. Sekretessen hindrar inte att uppgifter ur vallängden lämnas ut till den som behöver dem för att reda ut sin rösträtt.

I fråga om offentligheten hos handlingar i anslutning till upprättandet av vallängden gäller i övrigt vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

26 §

Yrkande att vallängden skall rättas

Den som anser att han obehörigen har utelämnats ur vallängden eller att en anteckning om honom i vallängden är felaktig kan skriftligen yrka rättelse hos valnämnden inom 14 dagar från det att tiden för framläggande löpte ut. Valnämnden skall avgöra ärendet i brådskanie ordning.

Den som är missnöjd med valnämndens beslut kan föra sitt rättelseyrkande till sametingets styrelse för avgörande inom 14 dagar från det han delgetts beslutet. Styrelsen skall avgöra ärendet i brådskanie ordning.

Om valnämndens eller sametingets styrelses beslut innebär att personen i fråga tas upp i vallängden, skall valnämnden utan dröjsmål sända ett meddelande på kort enligt 24 § till den röstberättigade.

26 a §

Självrättelse

Om valnämnden anser att en person orättmätigt har utelämnats ur vallängden eller orättmätigt upptagits i den eller att en anteckning om honom i vallängden är felaktig, har valnämnden på tjänstens vägnar rätt att införa personen i fråga i vallängden eller avföra honom ur den eller rätta den felaktiga anteckningen. Ändringarna skall

göras senast två månader innan valförrättningen inleds.

När en person avförs ur vallängden skall ett skriftligt beslut om saken fattas och delges personen i fråga.

När en person införs i vallängden skall till honom utan dröjsmål sändas ett meddelande på kort enligt 24 §.

När en felaktig anteckning i vallängden rättas skall rättelsen utan dröjsmål meddelas den berörda personen, om detta inte är uppenbart onödigt.

26 b §

Besvär hos högsta förvaltningsdomstolen

Besvär över ett i 26 § avsett beslut av sametingets styrelse och ett i 26 a § avsett beslut av valnämnden får anföras av en part hos högsta förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från den dag då parten delgetts beslutet.

I fråga om anförande av besvär gäller i övrigt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Högsta förvaltningsdomstolen skall utan dröjsmål delge den ändringssökande, sametingets styrelse och valnämnden sitt beslut. Valnämnden skall göra eventuella av beslutet föranledda ändringar i vallängden och vid behov sända ett i 24 § avsett meddelande på kort till ändringssökanden.

26 c §

Vallängdens laga kraft

Om inget yrkande på rättelse av vallängden gjorts inom utsatt tid, skall valnämnden i vallängden anteckna ett intyg om att längden har vunnit laga kraft.

Om rättelse har yrkats, skall valnämnden i vallängden anteckna eventuella rättelser på grund av beslutet. Vid rättelsen skall anges vilket beslut anteckningen grundar sig på.

Innan valförrättningen inleds skall valnämnden i vallängden anteckna ett intyg om att vallängden, rättad på det sätt som anges i 2 mom.,

har vunnit laga kraft. Vallängden anses ha vunnit laga kraft oberoende av att ett slutgiltigt beslut med anledning av ett yrkande på rättelse av vallängden inte har meddelats eller delgetts valnämnden innan valförrättningen inleds. Den lagakraftvunna vallängden skall vid valet iakttas oförändrad.

26 d §

Röstning på grundval av domstolsbeslut

Den som innan rösträkningen inleds för valnämnden eller på valdagen för valbestyrelsen visar upp högsta förvaltningsdomstolens beslut om sin rösträtt skall ges möjlighet att få valhandlingar och att rösta.

Personen i fråga är skyldig att lämna beslutet eller en bestyrkt kopia av det till valnämnden eller valbestyrelsen för anteckning i vallängden.

27 §

Kandidatuppställning

En kandidat i val till sametinget kan ställas upp av minst tre röstberättigade samer genom att dessa till valnämnden lämnar in en på behörigt sätt ifylld och undertecknad kandidatansökan senast den 31 dagen innan valförrättningen inleds. I ansökan skall anges

1) kandidatens fullständiga namn och vid behov ett allmänt känt tilltalsnamn, personbeteckning, titel, yrke eller befattning med användning av högst två uttryck, samt hemkommun och adress, och

2) kandidatens skriftliga samtycke till att ställas upp som kandidat i valet till sametinget.

De som ställt upp en kandidat bildar en valmansförening, som bland sig utser ett ombud och ett vice ombud.

Varje röstberättigad får delta i uppställningen av endast en kandidat. Om någon hör till två eller flera valmansföreningar, skall valnämnden stryka hans namn ur dem alla.

Valmansföreningens ombud skall ges tillfälle att komplettera eller rätta uppgifterna i ansökan

senast klockan 16 den 27 dagen innan valförrättningen inleds.

27 a §

Kandidatförteckning

Valnämnden upprättar en kandidatförteckning över valbara kandidater senast den 21 dagen innan valförrättningen inleds. Kandidatförteckningen skall ha en övergripande rubrik, som specificerar valet, och en förteckning över kandidaterna i nummerordning med 2 som första nummer. Kandidaternas ordningsföljd i förteckningen bestäms genom lottning utförd av valnämnden.

För varje kandidat antecknas i förteckningen nummer, namn och titel, yrke eller befattning med användning av högst två uttryck, samt hemkommun. Vid sidan av eller i stället för kandidatens förnamn kan användas ett allmänt känt tilltalsnamn eller en förkortning av förnamnet. Kandidatförteckningen skall offentliggöras, sändas till valombuden och hållas framlagd under valet.

I sådana beslut av valnämnden som avses i 1 mom. får ändring inte sökas särskilt.

28 §

Valförrättningen

Val till sametinget förrättas under en period om fyra veckor som börjar på måndagen den första hela veckan i september. Valet förrättas med anlitande av posten, men kan därutöver inom samernas hembygdsområde ordnas i form av röstning på valdagen, om valnämnden så beslutar. Valet skall kungöras offentligt.

30 §

Röstning med anlitande av posten

Valhandlingar som sänds per post skall vara valnämnden till handa innan rösträkningen inleds.

31 §

Röstning genom returnering av valhandlingarna till valnämndens byrå

De röstberättigade kan personligen returnera de valhandlingar som anges i 30 § även till valnämndens byrå eller övriga verksamhetsställen mellan måndagen den hela tredje veckan och fredagen den hela fjärde veckan av valet. Röstningen har slutförts då den röstberättigade har fått ett kvitto på att valhandlingarna lämnats.

Valnämnden skall se till att valhandlingar som lämnats in på dess verksamhetsställen förvaras på ett sätt som tryggar valhemligheten och att de levereras säkert till valnämndens byrå i Enare innan rösträkningen inleds.

31 a §

Röstning på valdagen

Om röstning på valdagen ordnas, är söndagen den fjärde veckan av valet valdag.

Röstningen på valdagen skall förrättas samtidigt i varje kommun inom samernas hembygdsområde. I varje kommun finns ett röstningsställe.

En röstberättigad får endast rösta i den kommun inom samernas hembygdsområde som i vallängden är antecknad som hans hemkommun.

Röstningen skall ordnas så att valhemligheten bevaras.

31 b

Röstningstiden

Röstningen på valdagen börjar klockan 10 och fortgår utan avbrott till klockan 18.

Alla väljare som före klockan 18 har infunnit sig för att vänta på sin tur att rösta, har rätt att rösta. Vänttrummet skall stängas klockan 18. Närvarande väljare skall före det underrättas om stängningen.

31 c §

Valbestyrelse

Valnämnden skall i god tid före valet tillsätta en valbestyrelse för varje röstningsställe i vilken skall ingå tre medlemmar och två ersättare och där den medlem som företräder kommunen i fråga i valnämnden och medlemmens ersättare är medlem och ersättare i valnämnden.

Den medlem som företräder valnämnden i valbestyrelsen är valbestyrelsens ordförande. Valbestyrelsen utser vid behov en vice ordförande bland sina medlemmar.

Valbestyrelsen är beslutför med tre medlemmar.

31 d §

Förberedande åtgärder

Valnämnden skall se till att det på röstningsstället finns

- 1) sådana valbås för röstningen som säkerställer bevarandet av valhemligheten,
- 2) behövligt antal röstsedlar och valstämplar,
- 3) kandidatförteckningar, som anslås i valrummet, vänttrummet och valbåset,
- 4) förseglingsmaterial,
- 5) ett bestyrkt utdrag ur vallängden till den del den gäller röstberättigade i kommunen i fråga (*vallängd för röstningsområde*), samt
- 6) en valurna.

31 e §

Biträde

På varje röstningsställe skall finnas närvarande ett av valnämnden utsett valbiträde, som på begäran av väljaren skall hjälpa honom att göra anteckningen på röstsedeln.

Den vars förmåga att göra röstningsanteckning är väsentligt nedsatt får vid införandet av anteckningen på röstsedeln assisteras av ett biträde som han själv utsett.

Ett biträde som avses i 1 eller 2 mom. skall vara någon som är röstberättigad i val till sameetinget. Den som är kandidat i valet får inte fung-

era som valbiträde eller som biträde utsett av väljaren.

Biträdet är skyldigt att samvetsgrant följa väljarens anvisningar och hemlighålla vad han fått veta i samband med röstningen.

31 f §

Inledande av röstningen på valdagen

När röstningen på valdagen börjar skall valbestyrelsens ordförande visa de närvarande väljarna att valurnan är tom samt därefter tillsluta urnan med valnämndens sigill. Sedan valurnan vid röstningens början på valdagen tillslutits får den inte öppnas förrän rösträkningen i valet till sametinget börjar i enlighet med 34—36 §.

31 g §

Röstning på valdagen

Väljaren skall på röstningsstället anmäla sig för valbestyrelsen, som skall se till att väljaren inte får rösta förrän han har konstaterats vara röstberättigad.

Väljaren är skyldig att legitimera sig inför valbestyrelsen.

Väljaren skall på röstsedeln anteckna numret på den kandidat för vilken han avger sin röst. Anteckningen skall göras så tydligt att tvivelsmål inte kan uppstå om vilken kandidat som avses. Anteckningen skall göras i valbåset så att valhemligheten bevaras.

En väljare som gjort sin anteckning på röstsedeln skall lämna den hopvikt till valbestyrelsen för stämpling. Därefter skall väljaren lägga röstsedeln i valurnan.

Valbestyrelsen antecknar i vallängden att väljaren har utövat sin rösträtt.

31 h §

Avslutande av röstningen på valdagen och valprotokollet

När röstningen på valdagen har avslutats skall valbestyrelsen se till att den förseglade valurnan och vallängden för röstningsområdet i vilken

röstningsanteckningarna gjorts transporteras till valnämndens byrå i Enare på ett sätt som säkerställer valhemligheten. Valnämnden skall se till att valurnan och vallängden för röstningsområdet förvaras på ett säkert ställe till dess att rösträkningen inleds.

Valbestyrelsen skall vidare se till att ett protokoll förs över röstningen på valdagen och att däri antecknas

- 1) dagen och klockslaget då röstningen på valdagen började och förklarades avslutad,
- 2) närvarande medlemmar och ersättare i valbestyrelsen,
- 3) valbiträdena och de biträden som väljaren själv utsett, samt
- 4) antalet väljare.

34 §

Påbörjande av rösträkningen

Valnämnden skall påbörja rösträkningen klockan 18 måndagen efter valförrättningen. De ytterkuvert som inkommit efter att rösträkningen påbörjats skall öppnade lämnas obeaktade. Vid förrättningen skall protokoll föras.

Valmansföreningens ombud eller vice ombud har rätt att vara närvarande vid rösträkningen.

35 §

Anteckning i vallängden

Rösträkningen påbörjas så att följebreven öppnas och alla de som röstat i enlighet med bestämmelserna i 30 och 31 § antecknas i vallängden enligt följebrevet.

En röst skall lämnas obeaktad, om

- 1) den som röstat inte har antecknats som röstberättigad i vallängden eller om det framkommer att han avlidit innan valförrättningen inleddes,
- 2) följebrevet är så bristfälligt att det inte klart framgår vem som har röstat, eller om
- 3) en obehörig anteckning om väljaren eller kandidaten har gjorts på valkuvertet.

En röst som avgetts vid en annan tidpunkt än på valdagen skall lämnas obeaktad också i det

fall att anteckningarna i vallängden för röstningsområdet visar att väljaren har röstat på valdagen.

Sedan samtliga väljare har antecknats i vallängden och de valkuvert jämte följbrev som lämnats utan beaktande har avskilts från dem som godkänts skall de godkända valkuverten läggas öppnade i valurnan.

36 §

Gruppering av röstsedlarna

När samtliga godkända valkuvert finns i valurnan öppnas alla valurnor och valkuverten.

— — — — —

37 a §

Förvaring av valhandlingarna

Kandidatförteckningen, röstsedlarna och vallängden med anteckningar om vilka som röstat och annat material som använts vid valet skall förvaras på det sätt som bestäms särskilt.

40 §

Yrkande på rättelse av och besvär över valresultatet

En röstberättigad som anser att valnämndens beslut om fastställande av valresultatet eller någon annan åtgärd i samband med valförrättningen står i strid med lag får framställa ett rättelseyrkande hos sametingets styrelse inom 14 dagar från det att valnämnden fastställde valresultatet.

Sametingets styrelse skall behandla rättelseyrkandet i brådska ordning och senast före utgången av valåret.

I ett beslut av sametingets styrelse får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från det att styrelsens beslut har delgetts den berörda personen. Vid ändringssökande iakttas i övrigt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Om ett beslut eller en åtgärd av valnämnden som nämns i 1 mom. har stridit mot lag och detta har inverkat på valresultatet, skall valresultatet

rättas och statsrådet vid behov förordna ledamöterna och ersättarna i sametinget på basis av det rättade valresultatet.

Om valresultatet inte kan rättas skall nyval utlysas.

40 a §

Nyval på grund av besvär

Samma valnämnd som ombesörjde det upphävda valet skall om möjligt ombesörja nyvalet. Vid nyvalet används samma lagakraftvunna vallängd och kandidatförteckning som vid det upphävda valet, om inte sametingets styrelse eller högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Vid förrättningen av nyvalet gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som bestäms om det egentliga valet.

Nyvalet förrättas under den kalendermånad som börjar två hela kalendermånader efter att det i 1 mom. nämnda beslutet har meddelats. Valförrättningen inleds genom att de valhandlingar som nämns i 29 § sänds till de röstberättigade.

Resultatet av nyvalet skall utan dröjsmål meddelas justitieministeriet.

40 b §

Behörighet för sametingets ledamöter och organ som tillsatts av sametinget

De ledamöter och ersättare i sametinget som blivit valda i det upphävda valet kvarstår i sina uppgifter tills resultatet av nyvalet har fastställts och statsrådet på basis av resultatet förordnat ledamöterna i sametinget till sina uppgifter. Vad som ovan bestäms gäller även medlemmarna i organ som tillsatts av sametinget.

40 c §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av justitieministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om

1) kungörelser i samband med val,

2) ansökningar om upptagande i vallängden och avförande ur vallängden samt utredningar som skall medfölja ansökan,

3) framläggning av vallängden,

4) publicering och framläggning av kandidatförteckningen,

5) röstsedlarna, samt

6) förvaringen av valhandlingar.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Lagens 21 § tillämpas inte på det första val till sameting som förrättas efter att lagen trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 26 november 2002
